

OBSAH :

VEREJNÉ FINANCIÉ :

Nezodpovedný, neúsporný a nesociálny rozpočet Peter Gonda

VZDELÁVANIE :

Nový vzdelávací systém pre všetkých Zuzana Zimenová

RECENZIA :

Koncept spravodlivosti: je sociálna spravodlivosť spravodlivá? Trevor Burrus

POLITIKA :

Alfa (nielen) Radoslava Procházka Dušan Sloboda

NEZODPOVEDNÝ, NEÚSPORNÝ A NESOCIÁLNY ROZPOČET Peter Gonda

Ide o „zodpovedný a sociálny rozpočet,“ znelo po vládnou schválenom rozpočte verejnej správy na ďalšie tri roky z úst dua Kažimír-Fico. Sú to však falošné tóny, ktoré zakrývajú podstatu problému vládneho rozpočtu.

Naplánovanie ďalších troch rozpočtových sekier je nezodpovedné z princípu. O to viac, že nejde o drobné – v roku 2013 sa ráta s deficitom verejných financií vo výške 2,2 mld. eur a v nasledujúcich dvoch rokoch 1,9 resp. 1,6 mld. eur. Spokojnosť nie je namieste ani z pohľadu medziročného porovnávania. Zníženie deficitu na budúci rok o 1,1 mld. eur a v rokoch 2014 a 2015 každoročne iba o približne 0,3 mld. eur je v čase finančne kolabujúcej eurozóny neprimeraný luxus.

Deficity spolu s eurovalovými záväzkami a neochotou vlády privatizovať tlačia na rýchly rast verejného dlhu. Ten podľa ministerstva financií vyskočí v roku 2012 o 25% na 37,4 mld. eur (52,2% HDP). Prispievajú k tomu aj záväzky dočasného eurovalu. Vláda napriek tomu prognózuje ďalšie zvyšovanie vládneho zadlžovania do roku 2015 až na 46,5 mld. eur (56% HDP). A to ministerstvo do verejného dlhu (zatiaľ) nezahrnulo „pomoc“ španielskym bankám, odvolávajúc sa na predbežné stanovisko Eurostatu z apríla 2011. Ak by zahrnulo, tak by verejný dlh bol čo nevidieť na hranici 60% HDP.

Namiesto šetrenia zvyšovanie výdavkov

Znižovanie deficitov je nevyhnutný cieľ. Problémom rozpočtu je zámer dosiahnuť mierne nižšie deficity bez poklesu verejných výdavkov a za cenu významného zvýšenia daní a odvodov. V roku 2013 má byť nižší deficit verejnej správy (o 1,1 mld. eur) dosiahnutý vďaka nárastu verejných príjmov (o vyše 1,8 mld. eur), pričom porastú i verejné výdavky (o 0,7 mld. eur). Takmer celá váha konsolidačných opatrení dua Kažimír-Fico je na príjmovej strane a len zanedbateľná časť na výdavkovej a aj tie sú v rozpočte prekryté nárastom iných výdavkov.

Minister financií deklaruje plošné výdavkové škrtky znížením osobných výdavkov o 5% a výdavkov na tovary a služby o 10%. V prípade osobných výdavkov však realita bude iná, keďže päťpercentné viazanie sa netýka všetkých a tieto výdavky v štátnom rozpočte majú klesnúť iba o 0,2% a vo verejnej správe o 0,6%. Predstavuje to zanedbateľnú úsporu vo verejnej správe vo výške 28,5 mil. eur. Paradoxne, počet zamestnancov vo verejnej správe nemá v roku 2013 klesnúť, ale vzrásť až takmer o 7-tisíc. O výdavkových úsporách nemôže byť ani reči, keďže verejné výdavky bez zdrojov EÚ sa majú zvýšiť v roku 2013 o vyše 250 mil. eur, v roku 2014 o 430 mil. eur a v roku 2015 až takmer o 1,3 mld. eur.

Vláda chce dosiahnuť mierne nižší deficit za cenu významného zvýšenia daní a odvodov

Vláda sa spolieha na vyššie príjmy, osobitne daňovo-odvodové (v roku 2013 až o 1,9 mld. eur). Predkladá preto návrhy, ako čo najviac vybrať z vreciek daňovníkov, napríklad zvýšením dane z príjmu právnických osôb na 23% (najvyššiu úroveň z krajín strednej a východnej Európy), zavedením druhej sadzby dane z príjmu fyzických osôb (25%) a obmedzením paušálnych výdavkov SZČO. K tomu ešte otvára druhý pilier a zníži doň odvodov. Podlieha ilúzii, že tieto a iné opatrenia prinesú výrazne vyššie príjmy.

Ruka štátu opäť hlbšie v našej peňaženke

Vláda sa v konsolidácii a rozpočte vybrala pre ňu ľahším no pre občanov nebezpečnejším smerom – hlbším siahnutím do ich peňaženiek. Niet pritom ekonomického zdôvodnenia pre to, aby dôsledky plytvania verejnými financiami najmä počas prvej Ficovej vlády boli riešené druhou Ficovou vládou väčším zaťažením a obmedzením tvorcom zdrojov v ekonomike, a nie šetrením na sebe.

Nespochybnujú to ani ministerstvom financií vyťahované „dôvody“ pre vyššie dane, ako je centralisticky chápaná „solidarita“, „nízke“ daňové zaťaženie, či porovnávanie relatívnej účinnosti vyšších daní alebo nižších výdavkov fiškálnymi multiplikátormi. Tie do určitej miery vypovedajú o hypotetickom vplyve zmien daní a verejných výdavkov na celkový dopyt (primárne v krátkodobom horizonte), nehovoria však o dlhodobých vplyvoch na ponuku v ekonomike, na zmeny motívácií a konania ľudí. Viac o tom vypovedá porovnanie zmien daní a verejných výdavkov z ich definičnej podstaty. Vyššie dane vždy negatívne zasiahnu tvorbu bohatstva a prosperitu, lebo nedobrovoľne odčerpajú tvorcom zdrojov viac z ich vlastníctva. Oproti tomu pokles verejných výdavkov, ktoré znamenajú presmerovanie zdrojov vytvorených inými, nemá negatívny vplyv na ekonomiku minimálne v dlhodobejšom horizonte. Príkladom je Hongkong a v strednodobejšom horizonte i pobaltské krajiny so svojimi výdavkovými konsolidáciami.

Konsolidácia a rozpočet mohli byť aj na Slovensku pripravené bez hlbšieho zanorenia sa ruky štátu do peňaženiek daňovníkov. KI v júni predstavil ako odrazový mostík k systémovým reformám výdavkové úspory v objeme 2,6 až 4 mld. eur. Vláda sa však rozhodla pre vyššie dane a odvody. Tie prinesú negatívne dôsledky, napríklad zníženie disponibilných zdrojov, obmedzenie podnikania, ziskov, produktivity, tvorby úspor a investícií, tým nižšiu prosperitu a produktívnu zamestnanosť. Zvýšenie dane z príjmu právnických osôb negatívne neovplyvní iba zamestnávateľov, ale aj zamestnancov. Môže spôsobiť aj odchod časti kapitálu a investícií zo Slovenska (napríklad do Bulharska s 10%-nou daňou).

Vládou schválený rozpočet ide na úkor budúcnosti ľudí na Slovensku a je nielen neúsporný, ale aj nezodpovedný a nesociálny.

Autor je riaditeľ KI.

NOVÝ VZDELÁVACÍ SYSTÉM PRE VŠETKÝCH

Zuzana Zimenová

Pre spoločnosť je oveľa výhodnejšie, ak sa v nej zvyšuje počet tých, ktorí úspešne dokončia aspoň stredoškolské vzdelanie a hneď po škole začnú pracovať. V takej spoločnosti je pravdepodobnejšie, že bude narastať počet ľudí s aktívnym ekonomickým potenciálom, klesať nezamestnanosť a ubúdať tých, ktorí sú odkázaní na pomoc štátu. Krajiny, ktoré sa veľmi nezamýšľajú nad tým, ako pritiahnúť k vzdelávaniu detí, ktoré v školskom systéme permanentne zlyhávajú, až z neho napokon vypadnú bez kvalifikácie, musia vynakladať enormné úsilie na zmiernenie neblahých dôsledkov zlyhávania „problémových“ žiakov v ich dospelom živote. Investície smerované do rôznych sociálnych dávok, motivačných stimulov a programov ďalšieho vzdelávania dospelých často prevyšujú tie, ktoré mala krajina radšej investovať do skvalitňovania vzdelávania detí.

Prieskumy potvrdzujú, že dokončenie stredoškolského vzdelania ľuďom nielen zvyšuje šance získať lepšie zamestnanie, ale ich aj motivuje k zodpovednejšiemu a zdravšiemu životnému štýlu. Prirodzeným dôsledkom týchto skutočností sú potom vyššie príspevky do verejných rozpočtov prostredníctvom vyššieho objemu daní a nižšie výdavky verejných rozpočtov na zdravotnú starostlivosť a sociálne dávky, takže sa dá hovoriť o istej návratnosti investícií, vynaložených spoločnosťou do počiatočného vzdelávania. Porovnanie týchto nákladov s tými, ktoré sa investujú do záchranných sietí sociálnej podpory, kam padajú „nedovzdelaní“ dospelí, ukazujú, že je oveľa zmyslupnejšie investovať pár rokov do kvalitného vzdelávania detí, ako celoživotne vydržovať armádu neproduktívnych dospelých.

Správna cesta bez hĺbky

Podobne začína uvažovať už aj vláda na Slovensku. Pod názvom *Správna cesta (Rómska reforma)* predstavil minister vnútra so splnomocnencom vlády pre rómske komunity v októbri návrhy opatrení na posilnenie úlohy štátu vo vzdelávaní rómskych detí, s cieľom prelomiť začarovaný kruh, v ktorom sa z neúspešných školákov stávajú automaticky profesionálni poberatelia sociálnych dávok. Či je na mieste razantnosť opatrení a či sú vôbec realizovateľné, nechajme teraz bokom. Zaujímavé je, že napriek tomu, že sa kreovali na ministerstve vnútra, objavuje sa medzi nimi aj požiadavka na inkluzívne vzdelávanie rómskych detí.

Inklúzia rómskych žiakov zjednodušene znamená neoddeľovať rómske deti od ostatných vrstovníkov, ale vzdelávať ich spoločne s nimi. V školskej praxi to znamená zaradiť ich nie do špeciálnych, ale do bežných škôl a učiť ich nie menej, ale to isté, čo sa učia všetci ostatní, avšak primeraným spôsobom a tempom, rešpektujúc ich špecifické vzdelávacie potreby. Fungovať to môže samozrejme len vtedy, ak vedia učitelia tieto špecifické potreby správne identifikovať a ak s nimi vedia v rámci heterogénnej skupiny pracovať tak, že žiadne dieťa v skupine nezaostáva, ale napreduje. A hoci je malý predpoklad, že sú naši učitelia na takýto typ vzdelávania

prípravení tak, ako napríklad ich fínski kolegovia, ktorí majú s inklúziou dlhoročné skúsenosti, už len to, že sa o inkluzívnom vzdelávaní na Slovensku vôbec hovorí, možno považovať za dobrú správu. Zlou správou je nepochopenie hĺbky danej témy.

Inkluzívne vzdelávanie môže rómskym žiakom skutočne pomôcť. Chybou je, že vláda hádže toto záchranné lano iba im. Nevidí, že podobné zmeny v prístupe škôl ku žiakom by sa mali odohrať naprieč celým Slovenskom, nielen v jeho rizikových oblastiach a že profitovať by z nich mali nielen zanedbané deti z rómskych osád, ale všetky deti. Hlavným problémom nášho vzdelávacieho systému totiž nie je to, že bežná škola nevie pracovať s problematickými žiakmi, ale že nevie „potiahnuť“ ani tie menej problémové, či dokonca celkom bezproblémové deti.

Inklúzia sa netýka len Rómov

Okrem malých Rómov sedia v triedach bežnej školy i dyslektici, dysgrafici, dysortografici a ďalšie deti, ktoré sa pasujú s problémami v učení. Spolu s nimi chodia do tej istej školy aj deti nadané a deti s vážnymi zdravotnými problémami. A ako maku je v nej detí, ktoré žiadne výrazné problémy nemajú, ale každé z nich je iné, s jedinečnou osobnosťou a s jedinečným vzdelávacím potenciálom. Všetky tieto deti potrebujú zvláštnu pozornosť učiteľov rovnako ako deti zo sociálne znevýhodneného prostredia. Ak by ju dostali, učili by sa ľahšie, s lepšou motiváciou a s lepšími výsledkami. Žiaľ, zatiaľ ju nedostávajú automaticky všade, len tam, kde náhodne narazia na obetavých učiteľov. Tá pravá reformná výzva by preto mala znieť – nový vzdelávací systém pre všetkých.

Hoci existuje viacero, v detailoch možno diametrálne odlišných predstáv, ako má inkluzívne vzdelávanie v školskej praxi vyzerieť, základná charakteristika inkluzívneho vzdelávacieho systému je pomerne jednoduchá. Moderný inkluzívny vzdelávací systém budeme mať na Slovensku vtedy, keď bude natoľko otvorený, flexibilný a vnútorne priepustný, že prestane mladým ľuďom brániť v rozvoji ich potenciálu, ale začne im v tom pomáhať. Sila inkluzívneho vzdelávania tkvie práve v tom, že dokáže školy meniť z miesta, kde sa všetkým deťom pomyselne navlieka rovnaké číslo jednotnej školskej uniformy na miesto, kde sa rešpektuje rôznorodosť ich potrieb a kde učitelia dokážu ušiť každému jednému dieťaťu vzdelávanie na mieru.

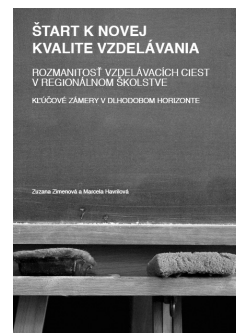
Nie bez reformy vzdelávacieho systému

Na to, aby školy túto premenu zvládli, je potrebné, aby toho pre ne vláda urobila oveľa viac, než doteraz prezentovala. Keď vytiahli minister vnútra so splnomocnencom vlády pre rómske komunity inkluzívne vzdelávanie ako tromf na riešenie vzdelávania Rómov, zrejme netušili, aké veľké sústo si odhrýzli. Ak má inklúzia vo vzdelávaní naozaj priniesť ovocie, bude jej zavedenie do škôl znamenať oveľa hlbšie zmeny, než aké

predpokladajú. Tentoraz nebude stačiť hodiť školám na krk ďalšie povinnosti bez adekvátnej pomoci. Pri inkluzívnom vzdelávaní sa učitelia nezaobídu bez strategicky pripravenej podpory. Školy budú potrebovať metodickú pomoc, expertných učiteľov pripravených na prácu s rôznorodým detským kolektívom, špeciálnych pedagógov a psychológov priamo v školskom teréne a nie vo vzdialených poradenských centrách, asistentov, praktkantov a dobrovoľníkov, ktorí budú vedieť učiteľom prácu uľahčiť. Budú tiež potrebovať špeciálne vybavenie na prácu s hendikepovanými deťmi, bezbariérové priestory, motivačné učebné pomôcky, moderné učebnice. To všetko niečo stojí, takže pôjde aj o financie. Tie však treba naliať nie do starých štruktúr školského systému, ale do jeho novej podoby.

V čase, keď minister vnútra Kaliňák prezentoval svoje návrhy na riešenie tzv. rómskeho problému, minister školstva Čaplovič habkal pred kamerami o tom, či má alebo nemá jeho rezort financie na zvýšenie učiteľských plátov. Ani slovom nespomenul, že zvýšený balík financií bude potrebný na zásadnejšie zmeny v školstve. Znamená to, že vláda buď nemá svoje kroky skoordované a minister školstva vonkoncom netuší, čo na neho ušil minister vnútra, alebo sa vláda púšťa do projektu, o ktorom veľa nevie a preto ho podceňuje. Je ešte tretia možnosť, na Slovensku obvyklá – že celá rómska reforma je len marketingový ťah politikov.

Reformná cesta k inkluzívnemu vzdelávaniu nie je jednoduchá. Vyžaduje si komplexný plán v podobe konkrétnych strategických krokov, ktoré spolu ladia a navzájom sa dopĺňajú. Ak nemá ostať inklúzia vo vzdelávaní iba na papieri, ale má nadobudnúť reálnu podobu, mala by vláda na stôl položiť detailnejšie prepracované opatrenia, ktoré budú do seba logicky zapadať. Nič také sa v dokumente rezortu vnútra o rómskej reforme zatiaľ nenachádza. Vláda sa vydala na cestu do neznáma bez mapy, bez prípravy a bez zhodnotenia vlastných síl. Pri systémových zmenách to môže ešte nebezpečnejšia cesta ako pri horskej túre.

Autorka je analytička pre oblasť vzdelávania a editorka portálu noveskolstvo.sk.

Je autorkou reformnej koncepcie, ktorá bola v roku 2011 predstavená pod názvom *Štart k novej kvalite vzdelávania. Rozmanitosť vzdelávacích ciest v regionálnom školstve*.

KONCEPT SPRAVODLIVOSTI: JE SOCIÁLNA SPRAVODLIVOSŤ SPRAVODLIVÁ? Trevor Burrus

Spravodlivosť je primárnym predmetom politickej filozofie. Sme náchylní používať slová, ktoré môžu vytvárať konsenzus v tej najabstraktnejšej rovine, ale zároveň vyvolať nezhodu v konkrétnych formách. A so „spravodlivosťou“ je to tak od vždy. Počas občianskej vojny alebo intenzívneho politického konfliktu budú obe strany hlásať spravodlivosť tej svojej kauzy, a žiadna z nich nebude tvrdiť, že je na strane „nespravodlivosti“.

Do tej miery, do akej politickí filozofi obhajovali konkrétne koncepty spravodlivosti, zároveň atakovali tie konkurenčné buď ako nespravodlivé alebo ako obsahujúce systematické chyby. V *Koncepte spravodlivosti* sa Thomas Patrick Burke pridá k tej druhej skupine, argumentujúc, že to, čo sa obvykle popisuje ako „sociálna spravodlivosť,“ je v skutočnosti úplne iné ako „rýdza spravodlivosti“.

Znaky rýdzej spravodlivosti

Pre Burkeho má rýdza spravodlivosti štyri charakteristické znaky. Po prvé, je to morálny súd. Môže popisovať iba skutky jednotlivcov a nie stav vecí. „Iba jednotlivci a ich skutky môžu byť nemorálne, hovoriť o stave vecí ako o nemorálnom, nezávisle na akomkoľvek nemorálnom skutku, ktorý k nemu viedol, je omyl,“ uvádza Burke. Bob môže vykonať nespravodlivý skutok, ten však nemôže byť nespravodlivý, ak sa Bob narodil s mozgovou obrnou. Ide o stav vecí, z ktorého existencie nemožno obviniť nikoho. Keďže by bolo zvláštne popísať Bobov stav ako „nemorálny“, rovnako je zvláštne popísať ho ako „nespravodlivý“.

Po druhé, spravodlivosť je „vzťahom vôľ“, ktorý si vyžaduje nielen skutky, ale aj vnútorné nastavenie mysle a svedomie rozlišujúce, či je skutok spravodlivý alebo nespravodlivý. Útok námesačného alebo vôľou neovládané škľabanie svalov, ktoré spôsobia ujmu druhému, nespádajú do kategórie „spravodlivosti“.

Tretím kritériom, ktoré vyplýva z predchádzajúcich dvoch, je, že „spravodlivosť a nespravodlivosť znamenajú osobnú zodpovednosť a povinnosť skladať účty.“ „Zodpovednosť“ je možné pripísať iba úmyselným skutkom, ktoré sú produktom vôle. Nespravodlivosť môže byť napravená bráním na zodpovednosť tých, ktorí sú za ňu zodpovední.

Posledný znak tiež vyplýva z predchádzajúcich troch, keďže „ak sú konanie, vôľa a zodpovednosť kľúčovými prvkami spravodlivosti, môže tak byť len za predpokladu, že vôľa je slobodná.“ Slobodná vôľa je nevyhnutná na určenie spravodlivosti alebo nespravodlivosti, lebo „morálne hodnotenie náleží iba slobodnej vôli“.

Koncept sociálnej spravodlivosti podľa Burkeho nielenže nezahŕňa tieto znaky „rýdzej“ spravodlivosti, ale aktívne ich popiera. Tí, čo sa snažia o sociálnu spravodlivosť, často popisujú určitý stav vecí, povedzme relatívnu chudobu, ako nespravodlivý. Hoci chudoba môže vyplývať z ľudského konania, obvykle nie je zamýšľaná, a teda nie je produktom ľudskej vôle. Podnikateľ môže schudobnieť v dôsledku príchodu nových konkurentov, ale tí, ktorí len robia svoju živnosť, nemajú v úmysle ho ochudobniť.

Burke preveruje i zvyšujúci sa dôraz na koncept sociálnej spravodlivosti z cirkevných kruhov, ktorý sa dostal aj do oficiálnych vyjadrení náboženských autorít. Jeho rozbor tejto histórie je ilustratívny. Správne sa zameriava viac na pojem ako na jednoduché spojenie „sociálna spravodlivosť“ a zisťuje, že význam sa časom zmenil na taký, ktorý popiera osobnú zodpovednosť a zameriava sa viac na stav vecí ako na úmyselné ľudské konanie. Táto moderná koncepcia sociálnej spravodlivosti dostala svoj najjasnejší výraz v encyklike pápeža Pia XI. *Quadragesimo anno*, ktorá spôsobila absolútne odsúdenie ekonomickej nerovnosti, nazývajúcu ju „porušením spravodlivosti“.

Burke vs. Rawls

Hoci Burkeho zameranie sa na cirkevnú tradíciu je podnetné, prekvapujúco vynechal Johna Rawlsa, autora diela *Teória spravodlivosti* a najvýznamnejšieho mysliteľa tradície sociálnej spravodlivosti posledných piatich dekád. Burke nazýva Rawlsov pohľad na sociálnu spravodlivosť „príznačným“ a pripisuje mu k dobru, že začal viac filozofickú ako náboženskú diskusiu o sociálnej spravodlivosti. Toto tvrdenie spôsobuje, že absencia Rawlsa v jeho knihe je ešte zvláštnejšia. Dokonca ani v malej časti venovanej konceptu „poctivosti“ nie je Rawls spomenutý.

Koncept sociálnej spravodlivosti popiera znaky „rýdzej“ spravodlivosti

V Rawlsovom systéme princíp rozlišovania funguje tak, že zaisťuje, aby tí, ktorí sú na tom v spoločnosti najhoršie, boli v centre pozornosti. Nerovnosti sú dovolené, ale iba vtedy, ak fungujú v prospech tých ľudí, ktorí majú najmenej. Tento systém je odôvodnený položením otázky: „Ak by ľudia nevedeli, aké výhody alebo nevýhody budú v živote mať, a pritom by mali určovať pravidlá spoločnosti, aký typ pravidiel by vytvorili?“ Takýmto pseudokantovským mechanizmom sa prvky elementárnej poctivosti zmenili na princípy spravodlivosti.

Burke schvaľuje poctivosť, nazývajúcu ju „cnosťou“. V určitom zmysle Rawls hľadá poctivý systém, v ktorom sú črty irelevantné pre spravodlivosť eliminované z úvah o nej. Výrazné nerovnosti prenikajú cez všetko, ale ovplyvňujú aj východiskové vyhladky človeka v živote a asi nemôžu byť odôvodnené odkazom na pojem zásluhovosti. Na tieto nerovnosti sa vzťahujú princípy sociálnej spravodlivosti. Inými slovami, ľudia by nemali byť brání na zodpovednosť za veci, za ktoré nie sú zodpovední. Keďže idea zodpovednosti je v *Koncepte spravodlivosti* výrazná, je dosť udivujúce, že toto dielo nepojednáva o rawlsovskom pohľade.

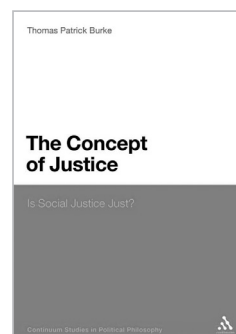
Hegemónia filozofie

Burke pozoruje, že apologéti sociálnej spravodlivosti tvrdia, že „bohatí alebo mocní sú považovaní za zodpovedných za osud chudobných alebo menej mocných dokonca aj vtedy, keď tento osud nezapríčinili.“ Tí, ktorí sa zamýšľajú nad sociálnou spravodlivosťou hlbšie, by mohli povedať, že bohatí a mocní nie sú zodpovední, ale majú skladať účty tým, ktorí spadli na dno nie vlastnou vinou. Robíme tak len preto, že neexistuje iný dostupný prostriedok nápravy tohto stavu. Napokon, straty sú vždy rozdelené nerovnomerne a viac na hlavách tých, ktorí majú najmenej sily na to, aby ich znášali. Hoci s týmto argumentom nesúhlasím, nepopieram jeho presvedčivosť. Keď sa Burke zameriava na donucovanie, sústreďuje svoju analýzu viac na štátnu moc ako na dobrovoľné konanie. Obávam sa však, že Burkeho kniha, so svojím zameraním na odvážne tvrdenia o morálnych pravdách a novoaristotelovských pohľadoch na cnosť, nerieši priamo mnohé z týchto bodov. Nie radikálne rovnostárska a antikapitalistická vízia Pia XI. si vyžaduje analýzu, ale skôr vízie moderných sociálnych demokratov.

Niekedy hrozí, že Burkeho rozbor bude viac sémantický ako vecný. Mnohí sociálni inžinieri, od Marxa cez Mussoliniho po Maa, tvrdili, že staré spôsoby nazerania na svet a ľudskú povahu musia byť radikálne prepracované, ak má byť nastolený lepší svet. Námitky proti sociálnej spravodlivosti vychádzajúce z klasickej filozofie a nároku na prirodzené právo budú pravdepodobne vnímané ako ďalší pokus o posilnenie hegemonie filozofie Západu nad svetom. Burkeho kniha je aj tak cenná pre tých, ktorí takúto „hegemóniu filozofie“ rešpektujú a veria, že múdrosť vekov by nemala byť zavrnutá. Burkeho náhľad z pozície prirodzeného práva je cennou inšpiráciou na zamyslenie sa.

Thomas Patrick Burke:
The Concept of Justice: Is Social Justice Just?

Vydavateľ: Continuum
Prvé vydanie: 28. apríl 2011
ISBN: 1441169911
Viac o autorovi knihy:
www.wynnnewood.org

Autor pôsobí v Center for Constitutional Studies pri Cato Institute. Článok je krátený a prevzatý z Cato Journal.

ALFA (NIELEN) RADOSLAVA PROCHÁZKU

Dušan Sloboda

Hnev, uzatváranie sa do seba, skepsa, rezignácia, apatia. To je len pár z pocitov a postojov mnohých občanov vo vzťahu k štátu. Teda k tej servisnej organizácii, ktorej by sme mali dovoliť robiť iba to, čo rovnako dobre alebo lepšie nezvládneme ako jednotlivci, rodiny, miestne spoločenstvá či v rámci samospráv. Chceme za svoje dane kvalitný servis a chceme, aby sa štát nestaral do všetkého, aby plnil len základné funkcie a tie aby plnil kvalitne. Pod toto základné poslanstvo Procházkovho manifestu Alfa by sa pokojne mohli podpísať mnohí z nás. Hovorí nám z duše, hovorí to jasne, bez kalkulu a teraz. Teraz, teda v čase, keď nám prvý raz od roku 1989 opäť vládne jedna strana, pričom frakcie oponentov sa zúfalo a márnomyseľne zmetajú vo vlastnej prázdnote. Teraz, teda v čase, keď mnohí už rezignovali. Časovo a obsahovo je Procházka Alfa jednoznačne iniciatívou namieste.

Procházka hovorí, že tento štát prestáva fungovať a vo svojej súčasnej podobe je pre nás len bremenom. Pomaly zlyháva i základná záchranná sieť a štátom ponúkaná vynucovaná solidarita bez prirodzených väzieb a zmyslu smeruje k tomu, že sa z údajných istôt stávajú už len ilúzie. Preto sa Procházka pýta, či je tu ešte možnosť „prevýchovy štátu“, pýta sa, či už nie je neskoro na to, aby sme naučili štát správať sa k nám ako k svojim zákazníkom. A keďže nepatrí k tým, čo sa už nechali znechutiť a rezignovali, ponúka i odpovede a riešenia.

Menej môže byť viac. Navrhuje preto ústavne zakotviť pravidlo žiadneho deficitu v intervale volebného cyklu. Požiadavka na žiadne odvody môže znieť radikálne, má však svoje opodstatnenie. Dnešné zdravotné odvody sú skôr zdravotnou daňou a ani s poistením nemajú nič spoločné. Preto navrhuje základ zdravotnej starostlivosti financovať z daní a na nadštandard si môžeme v skutočných zdravotných poisťovniach priplatiť dobrovoľne. Podobne navrhuje financovať zo štátneho rozpočtu z našich daní základnú dôchodkovú dávku a na nadštandard nám necháva možnosť dobrovoľne

si sporiť v dôchodkových fondoch. Tých, ktorí myslia na svoje zabezpečenie v budúcnosti, odmeňuje daňovými úľavami v prítomnosti.

Na zastavenie daňovej expanzie má slúžiť ústavné taxatívne vymedzenie daní z príjmu a spotreby, ktoré smie štát vyrubovať. Majetkové dane majú výlučne môcť od nás vyberať len samosprávy. Pre občanov miest a obcí navrhuje tiež tzv. participatívne rozpočty, pričom však zatiaľ chýba zmienka o tak potrebnej municipalizácii Slovenska. Okrem jednoduchých a prehľadných daní sa má obmedziť i dávková džungľa, no pralesu skrytých poplatkov sa zatiaľ Alfa nevenuje.

Sociálny systém má byť adresný a spravodlivý. Namiesto dnešných takmer sto rôznych dávok, z ktorých väčšina nesie pečať sociálneho inžinierstva, navrhuje zaviesť len štyri typy dávok na kompenzovanie dvoch typov sociálnych rizík, ktoré definuje ako neschopnosť živiť sa vlastným úsilím a hmotnú núdzu. Úlohou štátu má byť len „postarať sa o základ pre všetkých, ktorí si ho nebudú schopní zabezpečiť sami.“ O ostatné sa nemá starať štát, ale spoločnosť – teda my.

Princíp „menej môže byť viac“ by sa podľa autora Alfy nemal vzťahovať len na rozpočet a funkcie štátu, ale i na legislatívny rámec. Ponúka nám i regulačnú reformu – menej dobre premyslených zákonov môže znamenať viac lepšie vymáha(teľ)ných pravidiel.

Procházka cesta nie je plná slovného šalátu, na akú občanov pozýval pred časom jeho stranícky predseda Figel. Ak si na lavicu hanby k Figelovi, ktorý ešte i deň po zverejnení Alfy do médií samolúbo rapotal, že ju nečítal, prisadnú aj ďalší politici pravého spektra, je to ich vizitka. Pýcha predchádza pád. Či sa k alfe pridá i omega, to už nezávisí len od Radoslava Procházku. Je to otvorená výzva pre všetkých tých, ktorí nerezignovali na to, že na Slovensku môžeme raz mať silnú spoločnosť a jednoduchý štát.

Autor je analytik KI.

UDIALO SA :

1) Dňa 2. septembra 2012 sme sa pridali k úvodným signatárom hromadnej pripomienky verejnosti proti zvyšovaniu daní, zrušeniu rovnej dane a obmedzeniu paušálnych výdavkov, pretože sme presvedčení, že znižovanie deficitu zvýšením daní nie je žiadne šetrenie. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.

2) Dňa 17. septembra 2012 KI s podporou Nadácie Tatra banky a v spolupráci s ďalšími partnermi organizoval v Bratislave ďalšiu z cyklu prednášok CEQLS. Tentoraz bol našim hosťom Alejandro A. Chafuen, prezident Atlas Economic Research Foundation (USA), ktorý prednášal na tému **Ekonomická sloboda a korupcia**. Dňa 18. septembra 2012 mal Alejandro A. Chafuen špeciálnu prednášku v Ivanke pri Dunaji na pôde Kolégia Antona Neuwirtha na tému **Kresťanské korene slobodnej spoločnosti**. Viac, vrátane videozáznamu, na webstránke KI v sekcii KONFERENCIE.

3) Dňa 24. septembra 2012 v Banskej Bystrici a dňa 27. septembra 2012 v Bratislave sa v rámci septembrového kola Café Európa 2012 konali diskusie na tému **Globálne otepľovanie je mýtus**. Jeden z diskutujúcich bol aj analytik KI **Radovan Kazda**. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.

4) Dňa 24. septembra 2012 sa v Galérii Cypriána Majerníka v Bratislave konala dis-

kusia k výstave **Prerušená pieseň**, ktorá sa aktuálne prezentuje v Slovenskej národnej galérii. Jeden z diskutujúcich bol aj prezident KI **Peter Zajac**. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.

5) Dňa 26. septembra 2012 KI v partnerstve s Vysokou školou manažmentu a s finančnou podporou Nadácie Tatra banky organizoval siedmy zo seminárov piateho ročníka cyklu **Akadémia klasickej ekonomie**. Viac o AKE sa dozviete na ake.institute.sk.

6) V septembri 2012 sa z okruhu ľudí KI v médiách nielen k aktuálnym témam vyjadrovali: **Peter Gonda**, **Ivan Kuhn** a **Dušan Sloboda**. Viac nájdete na www.konzervativizmus.sk v sekcii ČLÁNKY, ROZHOVORY, KI KOMENTUJE, AUDIO/VIDEO KI a BLOGY.

ĎAKUJEME ZA PODPORU :

Konzervatívne listy vychádzajú i vďaka podpore spoločnosti TRIM Broker.

TRIM || BROKER

KP **KLUB PODPOROVATEĽOV**
KI KONZERVATÍVNEHO INŠTITÚTU
M. R. ŠTEFÁNKA

Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika (KI) nevydáva len Konzervatívne listy. Organizujeme ročne mnoho konferencií, diskusií, konzervatívnych klubov a prednášok. Každoročne udeľujeme najprestížnejšie literárne ocenenie na Slovensku – Cenu Dominika Tatarku. Publikujeme desiatky analytických výstupov. Všetky, vrátane videozáznamov z akcií KI, nájdete na pravidelne aktualizovanej webstránke KI.

Napriek doterajším aktivitám a dosiahnutým výsledkom sme na hranici finančnej udržateľnosti. Založili sme preto Klub podporovateľov Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika (KPKI). Cieľom je získať súkromné zdroje na pokračovanie a rozvinutie našich aktivít a vytvoriť komunitu hodnotovo blízkych ľudí, s ktorými môžeme spoločne zdieľať, efektívnejšie presadzovať a brániť tradičné a historicky overené hodnoty. Členom KPKI sa môže stať každý, kto podporí KI ročným príspevkom vo výške minimálne 30 eur a vyplní kontaktný formulár.

Viac informácií o možnostiach podpory nájdete na webstránke KI na adrese www.konzervativizmus.sk v sekcii PODPORTE NÁS.

Ďakujeme!